חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן. כדתני [סיפא] [ב] שאם היתה אחת מהן נשואה לאחיו ולו אשה אחרת ומת בלא בנים שמיהן פטורות. וטעמא יליף בגמרא [ג.]: **וצרות צרותיהן עד סוף העולם.** בתמני' מפרש: **תמוהו.** שמת בעלה ונשאה אחיו ומת בלא בנים: **ואם חמותו ואם חמיו.** שמיהן אסורות לו משום ערוה דכתיב (ויקרא יח) ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה ויש בכלל זה חמותו ואם חמותו ואם חמיו כדמפרש (ואזיל) בחלו הן הנשרפין (סנהדרין ד' עה.). ובתו [ד] (ובת בתו ובת בנו) דהכא בבתו מאנוסתו קמיירי וכן בת בתו ובת בנו דלילו בתו מאשתו הייו בת אשתו דכיון דכתיב (ויקרא יח) אשה ובתה לא שגא ממנו ל"ש מאיש אחר אבל בתו מאנוסתו לא ילפא ליה מהכא דאשה ע"י קדושין משמע שהיא אישות ומקרא אחריא נפקא כדמפרש בגמרא [ה]: **אחותו מאמו.** שנשאה לאחיו מאביו ומת וכן אחות אמו שנשאה אחיו מאביו שאין חייב יבום אלא באחיו מן האב דכתיב (דברים כה) כי ישבו אחים יחדו [ו] ולפיכך אחות אמה מבני יעקב מה להלן מן האב אע"פ שאין מן האם ה"נ ל"ש: **ואשת אחיו מאמו.** שמת ונשאה אחיו מאביו שהיתה נכרית אלו ומת בלא בנים ונפלה לפני יבם זה לייבום אסורה לו לפי שהיתה אשת אחיו מאמו תחלה ואסורה לו עולמית דכתיב (ויקרא יח) ערות אשת אחיך ודרשינן לה בפ' הבא על יבמתו (לקמן ד' נה.) אחיך בין מן האב בין מן האם: ואשת בברייתא מלגרור אלא על אפי' הן מאה דמתניתין קאי ואמר רב יהודה דכולהו משמעי מלגרור ורב אשי סבר דמלגרור לא משמע אלא תרי ואפילו הן מאה מסברא נפקי לגרתה מ"ט אסורה כל כך שאוסרת גם צרתה דבמקום ערוה קיימא צרת צרתה נמי מאסור לרה אחרת דבמקום ערוה קיימא: **בתו.** פי' בקונטרס בתו מאנוסתו דאי מנאוסתו הייו בת אשתו דלא גרעה מפני שהיא בתו ולפי זה הא דקאמר בגמ' (לקמן דף ט:) רב יהודה מתרגם מחמותו ואילך הא דתני ר' חייא בכולן אני קורא בהן האסורה לזה מותרת לזה אבל שיתא בני דרישא לא משום דבתו כיון דבאונסין קא משכחת לה ובנשואין לא משכחת לה בנשואין קמיירי באונסין לא קמיירי לא כמו שפירש בקונטרס דאמתניתין קאי הא דקאמר בנשואין קמיירי ולא באונסין דא"כ היינו בת אשתו ודבהדיא אמר בגמרא בתו הואיל ואתי מדרשא חביבא ליה והייו בתו מאנוסתו ועוד לאביי דאמר דרבי חייא אכולה מתניתין קאי ע"כ איירי באונסין אלא יש לפרש בנשואין קמיירי ר' חייא דהכי משמע מילתיה דרבי חייא בכולן אני מוצא בהם בהיתר ובגילות האסורה לזה מותרת לזה אבל מתניתין איירי שפיר באונסין [ב] וגרתה לר"י דליכא למימר דמתניתין דקתני בתו איירי באונסין ולא בנשואין דא"כ מאי קאמר בגמרא כיון דבתו בנשואין לא משכחת לה אפי' משכחת לה בנשואין לא מצי קאי אכולהו בני דמתני' דאיירי באונסין אלא אר"י דהך בתו איירי בין מאונסין בין מן הנשואין: **אשת** אחיו מאמו. משמע הכא דבאשת אחיו מאמו [ג] יש בה כרת דבחייבי לאוין סבר תנא דמתני' דחולצת כדתנן בפ"ב (לקמן ד' כ.) איסור מצוה ואיסור קדושה חולצת ולא מתייבמת ובהדיא תניא בגמרא מה אחות אשתו מיוחדת שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת כו' והקשה רבינו שמואל דבפ"כ משמע שאין בה כרת דקתני התם ואים אשר יקח את אשת אחיו באשת אחיו מאביו הכתוב מדבר אתה אומר באשת אחיו מאביו או אינו אלא באשת אחיו מאמו והדין נותן הואיל ואסר אחות אביו ואחות אמו ואסר אשת אחיו מה אחות אביו ואחות אמו בין מן האב בין מן האם וכו' ת"ל נדה היא מה נדה יש לה היתר ויש לה איסור אף אשת אח יש לה היתר ויש לה איסור וזו היא אשת אחיו מאביו אינה לה איסור ויש לה היתר אם יש לה בנים אסורה אין לה בנים מותרת משמע דאתא למעוטי אשת אחיו מאמו דאין בה כרת ודוחק לומר ולפרש דדרשא דת"כ לא אתא למעוטי אשת אחיו מאמו אלא אתא למימר דאיכא כרת אף באשת אחיו מאביו אין לה בנים בחיי בעלה אע"ג דיש לה היתר לאחר מיתה דמה נדה אע"ג שיש לה היתר לאחר מכאן בשעת איסורה בכרת אף אשת אח כן והכי דרשי ברייתא הבא על יבמתו (לקמן נד.) דאין הלשון משמע כלל כן ועוד דבירושלמי דפרק כלל גדול קאמר דאחותו יצאת לחלק ודודתו יצאת לידון בערירי והדר פריך מאשת אח למה יצאת ומשני לידון בערירי והדר קאמר ר' יוסי דודתו לעורך יצאתה למעט אשת אחיו מאמו דמה דודתו באשת אחי אביו מאביו מה אינו אלא באשת אחיו מאמו והדין נותן הואיל ואסר אחות אביו ואחות אמו ואסר אשת אחיו מה אחות אביו ואחות אמו בין מן האב בין מן האם וכו' ת"ל נדה היא מה נדה יש לה היתר ויש לה איסור אף אשת אח יש לה היתר וזו היא אשת אחיו מאביו אינה לה איסור ויש לה היתר אם יש לה בנים אסורה אין לה בנים מותרת משמע דאתא למעוטי אשת אחיו מאמו דאין בה כרת ודוחק לומר ולפרש דדרשא דת"כ לא אתא למעוטי אשת אחיו מאמו אלא אתא למימר דאיכא כרת אף באשת אחיו מאביו אין לה בנים בחיי בעלה אע"ג דיש לה היתר לאחר מיתה דמה נדה אע"ג שיש לה היתר לאחר מכאן בשעת איסורה בכרת אף אשת אח כן והכי דרשי ברייתא הבא על יבמתו (לקמן נד.) דאין הלשון משמע כלל כן ועוד דבירושלמי דפרק כלל גדול קאמר דאחותו יצאת לחלק ודודתו יצאת לידון בערירי והדר פריך מאשת אח למה יצאת ומשני לידון בערירי והדר קאמר ר' יוסי דודתו לעורך יצאתה למעט אשת אחיו מאמו דמה דודתו באשת אחי אביו מאביו כדיליף התם ערות דודו מדודו מה בן דודו דאחיי באחי אביו מאביו] אף אשת אחיו באחיו מאביו ובתר הכי דרשי לה מנדה היא כמו בת"כ משמע בהדיא דלמעט אשת אחיו מאמו אתא ומירץ ה"ר משה דלא אתא למעוטי אלא מערירי דכתיב בההוא קרא אבל כרת יש בה והא דבעי למילף מאחות אב ואחות אם דבין מן האב בין מן האם אע"ג דבאחות אב ואחות אם לא כתיב ערירי אהקישא דר' יוסה דרשי הבא על יבמתו (ג"ז סם:) סמיך דמהקישא דאשת אחיו מן האב נקיט כל הערירות לחומרא ולא נקיט לאשת אחיו מאמו לקולא דממעטו מנדה היא ולא יתכן פירוש זה לרש"י שאומר) דבכל כרת הוא וחרעו נכרת דהיינו דאיכא בין כרת למיתה בידי שמים אלא לריב"א שאומר דאין נכרת הוא וחרעו אלא בערירות דכתיב בהו ערירי וחילוק יש בין מיתה לכרת כדאמר בירושלמי (פ"ב דנכוריס) דכרת בן ג' ומפיק ליה מדכתיב אל תכריתו את שבט הקהתי (במדבר ד) ועבודתם עד ג' ומיתה היא בס' כמתי מדבר לכתיב (שם יד) יתמו ושם ימותו וחולק על הש"ס שלנו דבמ"ק (ד' כח. ושם) אמרינן מג' ועד ס' זו היא מיתת כרת ונוכל לומר לפי הש"ס שלנו דמיתה בידי שמים אחר ס' וקודם זמן כרת [ג] ול"ת לפי' ריב"א דברים הבא על יבמתו (לקמן נה.) מאי פריך ערירי דכתיב בדודתו נמה לי כיון דמכרת לא שמעי' ערירי ואי משום דמאשת אח שמעי' ערירי בכל הערירות אם כן ה"ל לאקשויי אערירי דאשת אח למה לי דכתיב לבסוף ואר"י משום דבההיא שמעתא נעיל יליף כל הערירות מנדה להערלה להכי פריך ערירי דכתיב בדודתו למה לי ליליף הא נמי מנדה דכתיב גבי אשת אחיו נדה היא [ה]: **ואחות** אשתו. אין להקשות דנדה תאסר ליבם אע"פ שמטהרה אח"כ כמו אחות אשתו שאין מתייבמת אפי' מתה אשתו אחרי כן דלא דמי דאחות אשה ושאר עריות האיסור עומד על היבם טפי משאר בני אדם אבל נדה לב"ע אסירא ואפילו בנדתה משמע בפסחים ס"פ אלו דברים (ד' עב.) דבת ייבום היא דקאמר ר' יוחנן אשתו נדה בעל חייב יבמתו נדה בעל פטור ופריך עלה מאי שנא יבמתו דקעביד מצוה כו' ד) משמע דקני לה ועוד נראה לחלק דאחות אשה אע"פ שמתה אשתו אחרי כן שוב לא תזקק לייבום כיון שנפטרה שעה אחת משום שנאמר דרכיה דרכי נועם (משלי ג) כדאמר בים מותרות (לקמן ד' פז:) ואפי' היכא דלא מידחיא מהאי טעמא לגמרי כגון שיש אחיס אחרים אסורה לזה שמתה אשתו כדאמר בפ' ד' אחין (לקמן דף מ:) כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הרי היא כאשת אח שיש לה בנים ואסורה דאין זה דרכי נועם אם יש לה להזדקק לזה שנפטרה היינו אבל נדה דרכי נועם היא דלבעלה נמי צריכה להמתין עד שתטהר וגבי קטן לקמן בפרק ב"ש (ד' קיא:) דקאמר [ו] רבה בלאו הכי נמי אין לא מצית אמרת מי איכא מידי דהשתא אסורה ליה ובתר הכי שריא ליה והא אמר רב כו' התם נמי אין זה דרכי נועם אם צריכה להמתין עד שיגדיל אבל מה שממתנת מחמת שהוא קטן ואינו רגוי לביאה הוי שפיר דרכי נועם מחמת איסורא והוי כאילו הלך יבם למדינת הים:

מסורת הש"ס

ב) [עי' תו' מ"ק כח: ד"ה בלבן]. ג) [ע"כ]. ד) ס"ל אינו מהרש"ל. ד) [ולקמן ג.]. ה) [וע"ש בתוס' ד"ה לא מיבעיא וכו']. ו) [בשבת דף כה:]. ז) [וע"ע תוס' שבת כה. ד"ה כרתן]. ח) [לפנינו הגירסא רבנן].

גליון הש"ם

רש"י ד"ה אחותו כאמו וכו' וילפינן. לקמן ד' ח ע"ב: תוס' ד"ה אשת אחיו מאמו וכו' יש כה כרת. עיין כריתות דף יד ע"ב תד"ה אשת אחיו:

עין משפט נר מצוה

א א מתי' פ"ו מהל' יבום הלכה יד סמג עשין לא טוש"ע אה"ע סימן קעג סעיף ח:

תוספות ישנים

חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן. יש מקשים אמאי מתחיל סדר נשים ביבמות דהא אתחולי פורענותא לא מתחלינן ואדרבה היה לנו להתחיל קדושין וכתובות וגיטין ואמ"כ יבמות. ונראה משום דכתיב והיה אמונת עתך חוסן ישועות וחכמת עתך זה סדר מועד חוסן זה סדר נשים וא"כ סדר נשים הוא בתר סדר מועד דמסיים במסכת מועד קטן [ו] דהוי פורענותא לכך התחיל סדר נשים במסכת יבמות ומסמיך פורענותא לפורענותא כדאמרינן פרק השופטים דמסמיך מלכים לסופיה פורענות לירמיה דכוליה פורענות. [ז] אי נמי מפרש אחלה אחז אשה אסורה ואחיו אשה מותרת והדר מפרש טולהו מילי דנשים. ועוד י"ל משום דהיא מלה דאשה דאשה שאירעה בנשים דכתיב בתמר בת אל אשת אחיך ויבם אותה: **א)** ועוד י"ל משום דבעי למתני לקמן שש עריות ממורות מאלו קרי להו נשים פ"ב לא אלי למתני עריות משום דאי הוה תני עריות לא הוה יתעין למעוטי דרב ורב אמי דאיכא למימר דהאי דלא תני להו משום דלאו עריות ניהו לכך תנא ממש עשרה נשים: **ב)** א"נ לקמן רולה לומר הכי בנשואין קמיירי כלומר במקום דשייך נשואין קמיירי אבל במקום דלא שייך רק אונסין לא קמיירי וכתו שייכא בנשואין וא"כ קמיירי בה מתני' וא"ת מנא לן הא דפרים בין ממנו בין מאחר דלמא דווקא אשה ובתה אבל לא בתו ואין לומר דנפקא ליה מכל שכן דהא אמרינן בפ"ב אין עושין מן הדין בני אחותו דלא יליפין בת אביו ובת אמו מכ"ש דבת אביו או בת אמו. וי"ל שאני (הכא) [התם] דכתיב מולדת בית או מולדת חוץ ומתרגמינן בת אחיך דילדא מן אביך מן אחתא אחריא או בת אמך דאיתילדא מגבר אוחרן. משמע דקרא לא מייירי רק בבת אביו או בת אמו לאוד אבל הכא לא כתיב משעטא וא"כ אפיר נפקא לן בתו מאשתו מכ"ש דבת אשתו שאינה בתו ואין זה רק גזירי מלאת בעלמא ג) דילמא משמע בכל ענין: ג) ויחסה בירושלמי זקן שאבל אבל מי מודיעו שאייב כרת אחיות אבוה שבבר עבר אחיות ואחיות דמיית פתאום וכו' ומאי פריך ליתא שניו יהיו נכרתים לפירוש הקונטרס דכרת הוי כמו ערירי אבל לפירוש דפרישת ניחא ויש לדחות דמיירי התם באין לו בנים או שיש לו בנים גדולים ד) שאין אחים בשון אביהם לפי שאין אוחזין מעשה אבותיהם בידיהם ומי מזי להו לחולץ. ועוד יש להגיה [ראיה] מדאמרינן בפ"ק כי הוינא בן חמשים עבידנא יומא טבא לרבנן לאמיתא דפיקנא מכרת ופריך התם הכי דיפקא

מכרת דשני מכרת דיומי מי נפיק. פירוש יצות פתאום. ותימה לפירוש הקונטרס אמאי לא פריך מכרת דבני מי נפק. ויש לדחות כדפרישית. דמייירי בשאין לו בנים או שיש לו בנים גדולים שאין אוחזין מעשה אבותיהם בידיהם:

ד) א"נ כיון שיש לה היתר ע"י טבילה מקרי יכמה יבא עליה אבל הכי אין לה היתר:

ה) עי' בתוס' בפ"ב דיבמות דף כה ד"ה אשת אחיו. ו) עי' בהקדמת התוי"ט לסדר נשים. ז) עי' סנהדרין דף ע"ו ע"ח. ח) עי' בשבת דף כה בתוס' ד"ה כרת שתולו כן.

אי שנמצאו אילונית. דאילונית קדושי טעות הן ולא היתה אשת אחיו ומיתה [דאמרינן] (לקמן ד' סא:) קטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין כו' קטנה שמא תמצא אילונית ואמאי תתייבם ממה נפשך דאם איכא אילונית אפיר מייבם ואם היא אילונית נמי שרי דלא היתה אשת אחיו ואר"מ דהכא בקבלה עליה וכה"ג משני בריש בן סורר (סנהדרין סט:) א) וה"ר אברהם מבורגווילה תירץ בנמצאת אילונית בחיי האח והקפיד אבל לאחר מיתה דלמא אם היה קיים לא היה מקפיד ולא נהירא דבהדיא קתני בתוספתא (פ"ח) נמצאו אילונית בין בחיי הבעל בין לאחר מיתה צרותיהן מותרות וגגמ' ב) אפרש בע"ה למאן דאמר צרת בתו אילונית אפי' בהכיר בה מאי חידוש השמיענו בתוספתא בין בחיי לאחר מיתה וא"ת הכא משמע דאילונית לא בעי גט [אפי' מדרבנן] דאי בעיא היתה צרתה חולצת ולא מתייבמת כדתנן במתני' כל שיכולה למאן ולא מיאנה כו' ובכתובות בפרק אלמנה (דף ק:) תנן הממתנת והשניה והאילונית אין להם כתובה משמע הא גיטא בעיא דהכי דייק בהמדיר (כתובות דף עג. ושם) וי"ל דהתם נקט האי לישנא משום דלא מצי למנקט אינן צריכין גט משום שניה דקתני בהדייהו תדע דע"כ ממתנת לא בעיא גיטא ג"ע בהמדיר לא דייק הכי אלא משום דנרישא קתני אינה מקודשת ובסיפא תנא שלא בכתובה והא דתנן בהשולח (גיטין דף מו: ושם) המוציא אשתו משום אילונית לא יחזיר ומפרש משום קלקולא דשמא תנשא לאחר ויהיה לה בנים ויאמר כו' ומנא גט בעל ובניה ממזרים דמשמע בעיא גט אר"י דהתם במוציאה משום ספק אילונית שאין הסימנים נכרים יפה תדע דקתני סיפא נשאת לאחר והיו לה בנים ואילו ודאי אילונית אין לה רפואה דבהערל (לקמן עט:) פליגי ר"ע ור"א בסרים המה אם חולין וחולצין לאשתו שיש לו רפואה ובאילונית לא משכחן דפליגי אף על גב דבקידושה על תנאי וכנסה סתם איכא למ"ד בהמדיר (כתובות עב:) דבעיא גט היינו דוקא בשאר מומין דאיכא דמחיל אבל אילונית שום אדם אין מוחל ואפי' לאביי דמפרש טעמא משום דאין אדם בועל בעילת זנות היינו בשאר מומין דמסיק אדעתיה ובדעתו אפי' יהיו בה מומין בועל לשם קדושין אבל אילונית דלא שכיח לא מסיק אדעתיה ומשום חשש אילונית לא יהא בועל לשם קדושין:

ואי אתה יכול לומר בחמותו שמיאנה. וא"ת משכחת לה מיאון בקידושי טעות דתנא דבי ר' ישמעאל אפי' בנה מורכב על כתיפה ממאנת והולכת לה ותירץ ריב"ן דמתני' איירי בקטנות ועוד אמר ר"י דבקדושי טעות מצי למימר דאפי' מיאון איכא לריכה הוה מצי למיתני בסיפא כל שיכולה למאן כו' וממאנת דר' ישמעאל לאו דוקא דאפי' לא מיאנה לאו אשתו היא ואם ערוה היא צרתה מותרת מיהו בפרק בא סימן (נדה נב. ושם) משמע דבקדושי קטנות [נמי] איירי ר' ישמעאל גבי בתו של ר' ישמעאל שבאת למאן בבית המדרש ובנה מורכב על כתיפה ורבתה בכיה בבית המדרש ואמרו דבר שאמר אומו לדיק יכשל בו זרעו ונמנו וגמרו עד מתי הבת ממתנת עד שתביא ג' שערות ומשום ר' ישמעאל קאמר דגמנו דליכא למימר משום דר' יהודה נמנו דאמר עד שירבה השחור על הלבן דהא מודה רבי יהודה בנבעלת דאיכא יכולה למאן והא דפריך בפרק נושאין על האנוסה (לקמן ק: ושם) וממאנת מי קא ילדה ומשני בקדושי טעות כר' ישמעאל בקידושי קטנות אלא משום דהאיירי בהו לאו משום דמודי ר' ישמעאל בקידושי קטנות אלא משום דהאיירי סוגיא אליבא דשמואל ושמואל לא סבר לה כרבי ישמעאל בקדושי קטנות כדמוכח בפרק מי שמת (נ"ב קנו: ושם) אבל בקדושי טעות סבר כוותיה כדאמר בהמדיר (כתובות עד. ושם) קידש על תנאי ובעלה איכא לריכה היינו גט והיינו כרבי ישמעאל ולריך לומר מתני' לא כרבי ישמעאל והא דקאמר בגמרא (דף ט.) בפלוגתא לא קמייתי היינו דוקא אמנינא דע"ו נשים: **דלבתר** שריפה סקילה חמורה. בתנס נקט הכי דאפילו היתה סקילה קלה בכל ד' מיתות בית דין ה"ל למיתני כלתו בתר חמותו דבכל הנך ליכא מיתה אלא כרת לחודיה: **בתו** ביון **דאתיא מדרשא חביבא ליה.** היינו בתו מאנוסתו דבפי' בקונטרס אבל בתו מנשואתו מערות אשה ובתה נפקא דלא גרע מבת אשתו וא"ת והיכי נפקא והא אין מזהירין מן הדין כדאמר לקמן בפ"ב (דף כב:) גבי אחותך בת אביך (היא) או בת אמך דלריך למכתב אחותך היא לחייב על אחותו בת אביו ובת אמו לומר שאין מזהירין מן הדין ואר"י דלא דמי דהתם לא אירי קרא אלא באחותו שאינה מן האב ומן האם דבת אביך או בת אמך משמע מן האב שלא מן האם ומן האם שלא מן האב וכדמפרש קרא בהדיא מולדת בית או מולדת חוץ (ויקרא יח) דמתרגמינן דילידא

ואשת אחיו שלא היה בעולמו. כגון ראובן שמת בלא בנים ועולה לו אח לאחר מיתה ושמו לוי ועמד שמעון וייבם אשתו ולו אשה אחרת ומת בלא בנים ונפלו שניהן לפני לוי שניהן פטורות לפי שאשת ראובן שנשאת לשמעון אסורה צרה עליה לפי שאשת אח בכרת כשאר ערוות שבפרשה לכתיב בבולהו כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו ד) ובמקום מצות יבום כשמת בלא בנים שריה רחמנא ואשת אחיו שלא היה בעולמו שמת קודם לידתו לא שרא ליה לכתיבה) כי ישבו אחים יחדיו שהיתה להם ישיבה אחת בעולם ולכך משמת ראובן נאסרה על לוי איסור עולם כאשת אח שיש לה בנים ואפילו עכשיו שנפלה לפניו מכח נשואי אחיו שמעון שהיה בעולמו אסורה לו בשביל ראובן וכשם שהיא אסורה לו כך צרתה אשת שמעון האחרת אסורה דילפינן לקמן ו) על כל העריות העומדות עליו בכרת שנפלו לפניו לייבום עם צרותיהן ששתיהן פטורות ואם נשאן עונש כרת שמאחר שפטרן הכתוב עומדות עליו באיסור אשת אח שיש לו בנים: **וכלנו.** שמת בנו ונשא אחיו כלתו אסורה לו לעולם ואפילו לאחר מיתת בנו: **וכולן שמתו.** שמתה בתו קודם לאחיו או מיאנה. והיכי משכחת לה מיאון בבתו והרי הוא קיים ואין מיאון אלא ביתומה משכחת לה כגון שאביה השיאה לה לאחד ונתגרשה כשהיא קטנה ושוב אין לאביה רשות בה והלכה ונשאת לאחיו בעודה קטנה ויצאה במיאון וכפ' ב"ש (לקמן קט.) קרי לה יתומה בחיי האב. ואם נתגרשה מאחיו או מיאנה באחיו או נמצאת אילונית שמקמו מקח טעות ולא הויא אשת אחיו וכשמת אחיו הרי היא כמו שאינה אשתו ומתייבמת צרתה: **ואי אתה יכול לומר כו'.** שכבר ילדו מאחר קודם שנשאו לאחיו ולכך לאו אילונית היא ומיאון נמי ליכא שהרי גדולות הן ואין ממאנת אלא יתומה קטנה כדמפרש לקמן בפ' ב"ש: **כשם שבתו פטורה.** שהרי אסורה לו ואין שם אח אלא הוא כך צרתה פטורה כדיליף בגמרא ו): **הלכה צרת בתו ונשאת לאחיו השני.** דהיכא דיש אח אחר ששתיהן מותרות לו אינן פטורות שהרי יש כאן מצות יבום ומתייבמת האחת והשניה פטורה דכתיב את בית אחיו (דברים כה) בית אחד הוא בונה ולא שתים [לקמן מד.]. ואם ייבם האחד את צרת בתו ולו אשה אחרת ומת בלא בנים וחזרו ונפלו לפניו: **כשם שצרת בתו פטורה.** שנאסרה עליו משעת נפילת אחיו הראשון שנפלה עם בתו לפניו ופטרתה בתו הימנו והרי היא עליו כאשת אח שיש לו בנים ואסורה לו עולמית: **כך צרת צרתה.** אשת אחיו השני האחרת פטורה שזו פוטרתה. וטעמא יליף בגמרא ו) מלצרור (ויקרא יח) שצרת ערוה פוטרת צרתה: **ואפי' הם ק'.** אחים והלכה צרת צרתה של בתו ומתייבמה לאחיו השלישי ולו אשה אחרת ומת בלא בנים שתיהן נאסרות על זה וכן לעולם: **צרתה מותרת.** להתייבם לו שהרי בשעת זיקת ייבום איכא לרתה: **וכל היכולה למאן.** כגון שהערוה קטנה ויכולה למאן ולא מיאנה ומת אחיו הוא הוא וקידושיה איכא אלא מדרבנן ו) וזיקת נפילתה מדרבנן ו) איכא פוטרת לרתה מן החליצה והתייבם לאסורה כדמפרש טעמא בגמרא ו) שצרתה צרת ערוה: **גמ' מכדי כולהו.** ערוות מה שפטורות מן הייבום: **מאחות אשה ילפינן.** לקמן בשמעתין [ג.]: **ור"ש היא.** דאמר בפ' ד' מיתות (סנהדרין מט:) שריפה חמורה ולהכי תנא רישא בתו ובת בתו כולהו עד אם חמיו בשריפה: **בחמותו כתיב.** ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה זמה היא באש ישרפו (ויקרא כ): **כלנו.** בסקילה בפ' ד' מיתות (שם דף נג.). וכל שאר ערוות דמתני' אינן במיתת בית דין אלא בכרת: **כיון דאתיא מדרשא.** ליאסר עליו חביבא ליה לתנא ואקדמה ברישא. ולקמן [יג.] מפרשי לה: כולהו

ח) קדושין מד: [לקמן יב. ל.]. ט) [לקמן קז:]. י) ב"ב קח: [נדרים ג. מיר נ: ב"ק ת: זבחים מח. כתובות יג. לקמן ל. לב. ר"ה יב.]. יא) [ויקרא יח]. יב) [דברים כה]. יג) [דף ג:]. יד) [לקמן ג.]. טו) [לקמן ג:]. טז) בס"א וטפ: ספק. יז) [לקמן ג.]. יח) [לקמן יב. ד"ה מני שהיו].

מוסף רש"י

ובולן. ע"י ערוות שבניו שפוטרות לרותיהן ולרות לרותיהן מן החליצה ומן היבום, וליף לה מקרא שהערוה הטופלת ליבום לפני קרוב שהיא עליו בכרת פטורה ופוטרת לרתה, ובולן הערוות אם מתו. קודם שמת הבעל, או מיאנו. בבעל, או נתגרשו. דלשמת ונפלה הלרה לפני היבם לא לרת ערוה היתה ולא פטרה ערוה לרותיה ומותרת ליבם (קדושין מד:). וכל היכולה למאן ולא מיאנה. בתו קטנה הנשואה לאחיו ולא קיבל אביה קדושין, כגון שהשיאה אביה תחילה לאחר ומתגרשה והיא יתומה בחיי האב ויכולה למאן ולא מיאנה בו ומת, לרתה חולצת. שאין זו לרת הבת לחיפצר משום לרת ערוה, דאחיל והבת יכולה למאן אינן נשואין גמורין, ולא מתייבמת. דאחיל ולא מיאנה הבת הויא לה הך לרת ערוה במקלת (לקמן קו:).

עין משפט נר מצוה

ב א מיי' פ"ו מהל' יבום הלכה טו סמג עשין לא טוש"ע אה"ע סימן קנג סעיף יב:
ג ב מיי' שם הל' כא טוש"ע שם סעיף ז:
ד ג מיי' שם הלכה יד טוש"ע שם סעי' ח:
ה ד מיי' שם הלכה כב טוש"ע שם סעי' ז:

תוספות ישנים

ובולן אם ממו. הך מתני' הו"ל לא זו אף זו לא זו ממו דבדין הוה דלרותיהן מותרות דאין הערוה קיימת בשעת יבום אלא אפילו מיאנו דאיתא הערוה קמן מ"מ לרותיהן מותרות וכ"מ מיאנו דכמו שלא נשאת מעולם לי דמי דהמילון קא עקר קדושי קמאי יפשיטא דלרותיהן מותרות אלא אפילו נתגרשו דעשה מעשה קדושין גמורים אפ"ה לרותיהן מותרות ול"מ נתגרשו דבשעה שמת לא היתה ערוה עמו בתורת אישות לפי שעשה מעשה לעקור קדושי אלא אפילו נמצאת אילונית דבשעה שמת היתה הערוה עמו בתורת אישות לפי שלא עשו מעשה לעקור הקדושין אלא הם כפוף כמו שהם בתחלה אפ"ה לרותיהן מותרות מטום דהוי כמי שלא היתה לאחו: (א) וה"ר ר' יעקב מקורביל מפרש דמתי אחמת דלמא אילונית היא וא"כ לא היתה אשת אחיו. לפי שאילו היה יודע שהיא אילונית לא קדשה. כמו כן נמי אם היה יודע בבירור שיומת קטנה לא יקפיד בומן מועט כ"כ אם היא אילונית. ועוד ר"ל דהא דאמרינן קטנה אינה מתיימת שמא נמצא אילונית הויא לפעור לרתה להנשא לשוק דשמא תמצא אילונית ונמצא שיש לו לייבם הלרה לפי שהלרה זקוקה לו והיינו כי הכא: ר"יתני לאחות אשה ברישא. ויקשה הא דאמרי' פ' ד' מיתות כל הקוט שאנו מכמים דרך מנין אין מוקדם ומאוחר והלכך מתי קשיא ליה הכא ליתני אחות אשה כו'. ואית דמתרלי דכי אמרי' אין מוקדם ומאוחר ה"מ היכא דקא תניא המנין לגבי מעשה כגון ז' סמנים וקאמר דכל מקום דאמר דרך מנין אין מוקדם ומאוחר חוץ מז' סמנים ידבר יומא כדקאמר התם. וא"ג ר"ל דגבי דאמרינן אין מוקדם ומאוחר שאם עשה מהמאוחר מוקדם לא קפדינן בה. מיהו מ"מ לריך לומר לתת טעם בדבר למה הקדים המאוחר והכא נמי נהי דאין מוקדם מיהו מ"מ היין דהן הדין הוה ליה למתני' לאחות אשה ברישא לריך לתת טעם למה לא הקדימה ומש"ה קא מיבעיא ליה דליתני לאחות אשה ברישא:

ואשת אחיו שלא היה בעולמו וכלתו הרי אלו פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן היבום עד סוף העולם ט) וכולן אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמצאו אילונית צרותיהן מותרות ואי אתה יכול לומר בחמותו ובאם חמותו ובאם חמיו שנמצאו אילונית או שמיאנו יא) כיצד פוטרות צרותיהן היתה בתו או אחת מכל העריות האלו נשואות לאחיו ולו אשה אחרת ומת כשם שבתו פטורה כך צרתה פטורה הלכה צרת בתו ונשאת לאחיו השני ולו אשה אחרת ומת כשם שצרת בתו פטורה כך צרת צרתה פטורה אפילו הן מאה כיצד אם מתו צרותיהן מותרות היתה בתו או אחת מכל העריות האלו נשואות לאחיו ולו אשה אחרת מתה בתו או נתגרשה ואח"כ מת אחיו צרתה מותרת יב) וכל היכולה למאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתייבמת: **גמ'** מכדי כולהו מאחות אשה ילפינן ליתני אחות אשה ברישא וכ"ת תנא חומרי חומרי נקט ור"ש היא דאמר שריפה חמורה אי הכי ליתני חמותו ברישא דעיקר שריפה בחמותו כתיבא ועוד בתר חמותו ליתני כלתו דבתר שריפה סקילה חמורה אלא בתו יג) כיון דאתיא מדרשא חביבא ליה כולהו